

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора

Горняк Ольги Василівни

на дисертацію Ракитської Анни Олегівни

на тему: «Механізм активізації розвитку інвестиційно-інноваційних процесів

в національній економіці»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дослідження.

Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується глибокими трансформаційними процесами, викликаними як зовнішніми глобальними викликами, так і внутрішніми структурними дисбалансами. В умовах необхідності післявоєнного відновлення економіки та забезпечення її стійкого зростання особливої важливості набуває проблема активізації інвестиційно-інноваційної діяльності. Саме вона виступає ключовим рушієм оновлення виробничого потенціалу, впровадження прогресивних технологій, підвищення конкурентоспроможності підприємств і зміцнення економічної безпеки держави. Інвестиційно-інноваційні процеси мають визначальний вплив на темпи модернізації галузей, розвиток людського капіталу, цифрову трансформацію управлінських рішень та інтеграцію країни у глобальні ланцюги доданої вартості. Водночас, у національній економіці спостерігається низький рівень інноваційної активності суб'єктів господарювання, обмеженість джерел фінансування інновацій, слабка координація між державними інституціями, наукою та бізнесом.

У цьому контексті актуальним постає наукове обґрунтування механізму активізації інвестиційно-інноваційних процесів, що охоплює економічні, організаційно-правові, фінансові та інституційні інструменти. Розробка та впровадження ефективного механізму сприятиме прискоренню

структурної модернізації економіки, посиленню її адаптивності до викликів зовнішнього середовища та забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку держави.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Практична та наукова актуальність проведеного Ракитською Анною Олегівною дослідження підтверджується зв'язком дисертаційної роботи із тематикою та планом науково-дослідної роботи кафедр економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова в процесі виконання тем: «Інноваційно-інвестиційні орієнтири модернізації національної економіки в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0121U109469, 2021-2025 рр.), «Дослідження розвитку соціально-економічних процесів в Україні» (номер державної реєстрації 0119U102221, 2019-2023 рр.), «Формування концептуальних засад обліково-аналітичного забезпечення системи управління бізнес-процесами суб'єкта господарювання в умовах глобальних викликів» (номер державної реєстрації 0125U000975, 2024-2029 рр.).

Ступінь обґрунтованості результатів, їх наукова новизна.

У дисертаційній роботі Ракитської Анни Олегівни представлено наступні наукові результати:

- здобувачкою удосконалено концептуальну основу стратегії розвитку інвестиційно-інноваційних процесів у національній економіці, наукові підходи до формування механізму активізації розвитку інвестиційно-інноваційних процесів, модельну підтримку інвестиційно-інноваційних процесів та критерії оптимальності стратегічних цілей їх розвитку у національній економіці, методичні підходи до формування параметричної моделі інвестиційно-інноваційного процесу у національній економіці;

- подальшого розвитку набули понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема визначення поняття інвестиційно-інноваційного процесу як динамічної системи економічних, фінансових та управлінських дій. Обґрунтовано напрями модернізації економічних функцій держави через

інтеграцію регуляторних, координуючих і стимулюючих механізмів у стратегію державної інвестиційно-інноваційної політики.

Результати дисертаційного дослідження вирізняються високим рівнем достовірності та не викликають сумнівів щодо обґрунтованості отриманих наукових положень. Це підтверджується як змістом самої роботи, в якій широко застосовано якісний і статистичний аналіз, так і практичними формами апробації: публікаціями здобувачки у фахових наукових виданнях, а також активною участю в наукових семінарах, де було представлено проміжні результати дослідження.

Структура і зміст дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел у кількості 207 найменувань. Основний зміст роботи викладено на 194 сторінках друкованого тексту – 7,17 авторських аркушів).

У вступі дисертаційної роботи автор обґрунтував актуальність обраної теми дослідження, показав її зв'язок із науково-дослідною діяльністю Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, визначив мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, а також охарактеризував використані методи й підходи. У вступі також окреслено наукову новизну, практичну значущість результатів, наведено відомості про публікації здобувача та участь у наукових конференціях, на яких апробовано основні положення дисертації.

У першому розділі «Теоретична основа інвестиційно-інноваційних процесів у національній економіці» здобувачкою підтверджено, що інвестиційні та інноваційні процеси є стратегічно важливими і взаємозалежними елементами національної економіки, що визначають її конкурентоспроможність і здатність до сталого зростання в умовах глобальних викликів. Запропоновано визначити Інвестиційно-інноваційний процес як динамічну систему економічних, фінансових та управлінських дій, спрямованих на ефективне використання ресурсів, розвиток технологій та формування стійкої економіки. У дисертації наголошено на необхідності

поєднання стратегічних, тактичних і оперативних рівнів управління для реалізації цілей розвитку в умовах невизначеності. Визначено, що саме інвестиційно-інноваційна активність здатна стати основою для повоєнного відновлення економіки, водночас наголошено на наявності факторів-перешкод, які гальмують її реалізацію. Моніторинг і подолання таких бар'єрів розглядається як ключова умова підвищення ефективності державної політики у цій сфері.

У *другому* розділі «Діагностика індикаторів стану національної економіки та модельна підтримка інвестиційно-інноваційних процесів» здобувач аналізує основні макроекономічні показники інвестиційно-інноваційного розвитку національної економіки, виокремлює параметри для побудови моделі, яка демонструє чутливість інвестиційно-інноваційного процесу до макроекономічної та інституційної динаміки. Запропоновано систему модельної підтримки, орієнтовану на стратегічне планування, оцінювання ризиків та формування сценаріїв розвитку. Результати дослідження підкреслюють роль інвестиційно-інноваційної політики як засобу трансформації економіки та передумови її сталого зростання в умовах невизначеності.

У *третьому* розділі «Концептуальна підтримка розвитку інвестиційно-інноваційних процесів в національній економіці» здобувачем обґрунтовано стратегію модернізації економічних функцій держави в умовах трансформації, а також розроблено модель механізму активізації інвестиційно-інноваційних процесів, яка передбачає інтеграцію інструментів управління, оцінювання ризиків та стимулювання інноваційного розвитку. Стратегія спрямована на забезпечення стійкого зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Повнота викладення основних результатів дисертації у наукових виданнях та апробація результатів дослідження.

Сформульовані у дисертаційній роботі Ракитської Анни Олегівни положення, висновки і пропозиції достатньо повно обґрунтовані на підставі

особистих досліджень здобувачки та відображені у наукових статтях і тезах доповідей на наукових конференціях. Основні результати проведеного дослідження повноцінно відображено у 12 наукових працях, серед яких 5 – статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 7 - тези доповідей у збірниках матеріалів наукових конференцій. Результати дисертаційного дослідження пройшли успішну апробацію на 7 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Практичне значення наукових результатів. Загальна практична цінність отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертаційному дослідженні концептуальні положення та теоретико-методичні основи були адаптовані до прикладного рівня у вигляді конкретних методичних підходів і рекомендацій.

Обґрунтовані у дисертаційній роботі Ракитської А.О. висновки, пропозиції та рекомендації використані:

- Департаментом фінансів Одеської обласної військової адміністрацією (довідка № 643/03/01.01-49/2-25 від 01.04.2025 р.) – при проведенні аналітичного дослідження стану інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання Одеської області;

- Приморською районною адміністрацією Одеської міської 20 ради (довідка № 01-17/419 від 31.03.2025 р.) – для забезпечення методичної підтримки розвитку інвестиційно-інноваційних процесів у м. Одеса;

- ТОВ «Енергосервісна компанія «Дельта-Т» (довідка № 656 від 26.03.2025 р.) – у контексті запропонованої методичної основи модельної підтримки інвестиційно-інноваційних процесів;

- ТОВ «РЕФМАСТЕР» (довідка № 25/12 від 25.12.2024 р.) – у застосуванні критеріїв оптимальності стратегічних цілей розвитку інвестиційно-інноваційних процесів.

Результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (Акт впровадження № 1/11-2023 від 22.11.2023 року).

Дотримання академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Ракитської Анни Олегівни є оригінальною та не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, запозичень, інших елементів академічного плагіату чи будь-яких інших факторів, які б могли вказувати на недотримання принципів академічної доброчесності. Дисертація пройшла перевірку на академічний плагіат. Оригінальність тексту складає 91,99%. Із наукових праць, які були опубліковані у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише ідеї, положення та висновки, які отримані авторкою особисто.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

1. На стор. 56-63 першого розділу наведено класифікацію напрямів сталого розвитку національної економіки (ринково-орієнтований, синергетичний, інституційний, імперативний, еволюційний, інноваційний, інвестиційний, комбінований, адаптаційний, безпековий, просторовий). Водночас, на наш погляд, класифікація виглядає надмірно розширеною і частково дублює існуючі підходи. Доцільним є систематизація або згрупування подібних за змістом напрямів, а також конкретизація методологічних підстав для їх виокремлення. Окрім того, необхідно уточнити практичне застосування кожного напрямку в умовах національного господарства України, зокрема – через приклади, кейси або статистичні дані.

2. У п. 1.3 представлено системний підхід до обґрунтування критеріїв оптимальності стратегічних цілей розвитку інвестиційно-інноваційних процесів, який охоплює широке коло параметрів: від результативності та стійкості – до безпеки та цифрової трансформації. Разом із тим, на нашу думку, текст потребує більш чіткої структуризації та логічного виокремлення блоків: стратегічні орієнтири, критерії оцінювання, фактори впливу, механізми реалізації, індикатори моніторингу, що дозволить уникнути перевантаженості змісту й посилити аналітичну глибину дослідження. Окрім того, доцільно було б уточнити методичну базу оцінки індикаторів ефективності, результативності та інвестиційної безпеки, зокрема

щодо джерел даних, частоти моніторингу та механізмів адаптації цілей до змін зовнішнього середовища. Бажано також виокремити вплив факторів безпеки в окремий логічний блок та уникати надмірної декларативності, на користь чітко сформульованих управлінських імперативів.

3. У підрозділі 2.2 дисертації обґрунтовано доцільність застосування параметричного моделювання інвестиційно-інноваційного процесу у національній економіці, зокрема з використанням інтегрального цільового показника, до складу якого включено темп приросту ВВП, індекс інноваційної спроможності, рівень ризику, інвестиційну активність тощо. Разом із тим, на наш погляд, потребує уточнення джерельна база та алгоритм розрахунку кожного з індикаторів у контексті практичного застосування моделі до реальних даних України. Зокрема, бажано розкрити методику емпіричного визначення вагових коефіцієнтів (α_i), уточнити часовий горизонт дослідження, тип використовуваних статистичних панелей та рівень обробки вхідних даних. Також доцільно представити приклад моделювання або емпіричної апробації (наприклад, на основі даних за 2010-2024 рр.), що дозволило б оцінити точність, стабільність і прогностичну силу моделі та значно підвищило прикладну цінність дослідження.

4. На рис. 3.1, стор. 161, який ілюструє загальну парадигму ефективної стратегії інвестиційно-інноваційної політики держави, заслуговує на уточнення з позицій структурної логіки та візуальної читабельності. Зокрема, у наведеній схемі відсутні чітко позначені взаємозв'язки між основними компонентами: метою, принципами, параметрами, механізмами, об'єктами та суб'єктами політики, що ускладнює її сприйняття як цілісної управлінської моделі. Недостатньо виокремлено блоки внутрішніх і зовнішніх факторів впливу, що обмежує потенціал схеми у якості інструменту практичного стратегічного планування. Також не повністю розкрито логіку трансформації елементів парадигми у відповідні функції державного регулювання: наприклад, яким чином «напрями» формуються на

основі «мети» та «принципів» або реалізуються через конкретні інституційні механізми.

5. У п. 3.3 запропоновано обґрунтовану концепцію стратегії розвитку інвестиційно-інноваційних процесів у національній економіці в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Водночас, на наш погляд, потребує уточнення логічна структура викладення матеріалу, зокрема: доцільно чітко відмежувати теоретичне обґрунтування концепції від її практичної реалізації, розмежувавши опис стратегічних принципів, інструментів і стадій. Крім того, запропоновані стадії стратегічного процесу розвитку інвестиційно-інноваційних процесів потребують методичної деталізації інструментів реалізації на кожному етапі – особливо щодо адаптаційних механізмів у надзвичайних умовах. Рекомендується також посилити методичний апарат концепції емпіричними прикладами реалізації подібних стратегій у міжнародній практиці.

Зазначені зауваження мають конструктивний характер і стосуються окремих аспектів, які можуть бути розвинуті в подальших наукових дослідженнях. Водночас вони не впливають на загальну наукову цінність, логічну цілісність та практичну значущість дисертаційної роботи, яка відповідає вимогам до наукових кваліфікаційних праць і свідчить про високий рівень підготовки здобувачки.

Загальний висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Ракитської Анни Олегівни на тему: «Механізм активізації розвитку інвестиційно-інноваційних процесів в національній економіці» є самостійним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, яке виконано на високому науково-методологічному рівні, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються науковою новизною і мають практичну цінність, та за змістом, структурою відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення

разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), а її авторка - Ракитська Анна Олегівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензент:

доктор економічних наук,
професор, завідувачка кафедри
економіки та підприємництва
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова

Ольга ГОРНЯК

ОСОБИСТИЙ ПІДПИС ПІДТВЕРДЖУЮ
Перший проректор ОНУ ім. І.І.Мечникова

